

Sp. zn. 3/2017/NZ/MKL
Datum 29. března 2017

Vážený pan
npor. Mgr. Daniel Lhotský
vedoucí
Policie České republiky
Obvodního oddělení Policie ČR Hlučín
Dr. E. Beneše 2
748 11 Hlučín

Vážený pane vedoucí,

dne 25. ledna 2017 proběhla ve smyslu ustanovení § 1 odst. 3 a odst. 4 písm. b) ve spojení s ustanovením § 21a a § 15 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, neohlášená systematická návštěva policejních cel zřízených při Obvodním oddělení PČR Hlučín, Dr. E. Beneše 2, 748 11 Hlučín. Informuji Vás o svých závěrech, ke kterým jsem dospěla na základě provedeného šetření.

Návštěvu provedli zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv Mgr. Martin Klumpar a Mgr. et Mgr. Ladislav Tomeček (dále také „zaměstnanci Kanceláře“), kteří hovořili s Vámi a dvěma policisty vykonávajícími službu dozorčího. Zaměstnanci Kanceláře se dále podrobně seznámili s příslušnou spisovou dokumentací a služebními pomůckami, a to jak ve fyzické, tak i v elektronické podobě vedené formou evidence trestního řízení. Ze strany policie jim byla poskytnuta veškerá součinnost, za což Vám děkuji. Následně byla také vyžádána kompletní dokumentace k jedné z osob umístěných do cely.

Chci Vás upozornit na konkrétní zjištěné problémy a pochybení.

(1) Při přebírání osoby do cely poučí dozorčí služba, jiný určený policista nebo policista určený k zabezpečení výkonu ostrahy cely osobu omezenou na svobodě o právních důvodech provedení úkonu a o jejich právech a povinnostech.¹

Z evidence bylo zjištěno, že o umístění pana A. do cely požádal dne 4. prosince 2016 pplk. Ing. Milan Flaschka.² Z formuláře poučení dále vyplývá, že tentýž policista poučil pana A. téhož dne v 10:10 hodin o jeho právech a povinnostech. Pan A. byl do cely umístěn téhož dne v 22:30 hodin. Takový postup neodpovídá výše uvedenému požadavku závazného pokynu. Informovat umístěného o jeho právech a povinnostech souvisejících s umístěním v cele³ musí dozorčí služba či policista určený k ostraze cely. Totéž se týká umístěného pana C.⁴ Poučoval ho por. Bc. Jan Kůžel, který ho zadržel a poté předal do cely.

1 čl. 13 odst. 5 závazného pokynu policejního prezidenta č. 159/2009, o eskortách, střežení osob a policejních celách, ve znění pozdějších pokynů

2 omezen na osobní svobodě 4. 12. 2016, č. j. NCOZ-1118-2212/TČ-2016-417704

3 ustanovení § 33 odst. 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

4 omezen na osobní svobodě 3. 5. 2016, č. j. KRPT-73200-76/TČ-2015-070671-25

Doporučuji postupovat v souladu se závazným pokynem s tím, aby umístěnou osobu informovala o jejích právech a povinnostech dozorčí služba či jiný policista určený k zabezpečení výkonu ostrahy.

- (2) Osobou podepsané poučení se založí do evidence organizačního článku policie, kde je cela zřízena, a kopie je vydána osobě, která má právo ponechat si poučení u sebe po celou dobu omezení osobní svobody.⁵**

V dokumentaci umístěného pana E.⁶ a umístěného pana F.⁷ nebylo založeno kompletní podepsané „Poučení osoby při umístění do cely ve smyslu ustanovení zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky“. V dokumentaci byla zaznamenána pouze poslední stránka poučení s prohlášením o tom, že osoby byly poučeny a obdržely kopii poučení. Předcházející stránky poučení obsahující výčet práv a povinností v dokumentaci nalezeny nebyly. Takový postup vzbuzuje pochybnost, zda osoby umístěné do cely byly skutečně seznámeny s kompletním poučením, nebo jim byla pouze předložena poslední strana poučení k podpisu.

Doporučuji postupovat v souladu s citovaným ustanovením závazného pokynu a evidovat podepsaná poučení, a to úplná, v dokumentaci k umístěvaným osobám.

- (3) V evidenci útvaru nebo organizačního článku policie, který zabezpečuje výkon ostrahy cely, musí být evidován protokol o zadržení nebo zatčení osoby anebo úřední záznam o zajištění nebo o předvedení osoby či jiný úřední záznam.⁸**

V případě umístěného pana G.⁹ a pana H.¹⁰ nebyl součástí dokumentace právní titul pro omezení osobní svobody.

Doporučuji evidovat právní tituly omezení osobní svobody.

- (4) Osoba umístěná v cele má právo na poskytnutí stravy třikrát denně v přiměřených intervalech.¹¹ Jedno jídlo denně má být teplé.**

Dle sdělení policistů mají umístění právo na poskytnutí stravy do šesti hodin od omezení osobní svobody. Lze si tak představit situaci, kdy osoba byla omezena na svobodě v jedenáct hodin dopoledne a oběd je jí poskytnut až těsně před sedmnáctou hodinou. To však dle platné právní úpravy není možné. Šestihodinová lhůta pro podání jídla nehraje žádnou roli. Jídlo má být umístěným poskytováno v přiměřených intervalech, tj. v době, která přibližně kopíruje podávání jednotlivých denních jídel.

Doporučuji poskytovat stravu v obvyklou denní dobu.

5 čl. 15 odst. 1 třetí věta závazného pokynu policejního prezidenta č. 159/2009

6 omezen na osobní svobodě 28. 7. 2016, č. j. KRPT-155128-2/ČJ-2016-070612

7 omezen na osobní svobodě 13. 10. 2016, č. j. KRPT-234012-1/ČJ-2016-070612

8 čl. 13 odst. 1 závazného pokynu policejního prezidenta č. 159/2009

9 omezen na osobní svobodě 3. 5. 2016, č. j. KRPT-103478-2/TČ-2016-070612

10 omezen na osobní svobodě 19. 5. 2016, č. j. KRPT-117150-1/TČ-2016-070612

11 čl. 19 odst. 3 závazného pokynu policejního prezidenta č. 159/2009

Umístěným osobám je poskytována na oběd a večeři výhradně studená strava. Tuto praxi hodnotím jako nevhodnou. Upozorňuji, že dle čl. 4 odst. 1 nařízení Ministerstva vnitra č. 51 ze dne 31. 10. 2013, o stravování a úhradě nákladů za stravování osob omezených na osobní svobodě Policií České republiky, platí, že finanční limit hodnoty potravin pro zabezpečení stravování osob omezených na svobodě je ve výši 85 Kč na osobu a den včetně daně z přidané hodnoty. V případě dílčího stravování lze poskytnout snídani do 20 Kč, oběd do 35 Kč a večeři do 30 Kč na osobu a den. Dle odst. 2 platí, že při nákupu jednoho teplého jídla denně z provozoven veřejného stravování se částka na pořízení oběda nebo večeře zvyšuje o 100 %. Policisté tak mohou zajistit nákup teplého oběda v hodnotě 70 Kč či teplé večeře v hodnotě 60 Kč. Dále musím na tomto místě upozornit na to, že Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání (dále jen „CPT“) požaduje, aby osobám umístěným v celách bylo dáváno nejméně jedno úplné jídlo (tj. něco vydatnějšího, než je obložený chléb) denně.¹² V souladu s tímto standardem tak trvám na tom, že policie bude umístěné osobě poskytovat buď teplý oběd, nebo teplou večeři.

Doporučuji využívat možnost danou výše uvedenou vyhláškou, respektovat standard CPT, a poskytovat tak umístěné osobě jedno teplé jídlo denně.

(5) Odebrat brýle jakožto zdravotní pomůcku lze jen na základě individuálního zvláštního důvodu, který je třeba zaznamenat do informačního systému.¹³

I přesto, že policisté uváděli, že by dioptrické brýle při umisťování do cely neodebírali, z dokumentace pana F. vyplynulo, že mu byly při umisťování do cely odebrány „fialové dioptrické brýle s černou gumkou“. V dokumentaci nebyl uveden žádný zvláštní důvod, pro který byly tyto brýle odebrány. Zákon umožňuje odebrat brýle či jinou zdravotní pomůcku pouze v individuálních případech poté, co byl zjištěn „zvláštní“ důvod pro odebrání zdravotní pomůcky (odlišný od toho, že se jedná o věc způsobitou ohrožit život nebo zdraví).¹⁴ Tento „zvláštní“ důvod pro odebrání je potřeba uvést do služebních pomůcek.¹⁵

Doporučuji ponechávat umístěným brýle. Brýle lze odebrat jen na základě individuálně vyhodnocených „zvláštních“ důvodů. Ty je nutné zaznamenat do informačního systému či jiných služebních pomůcek.

(6) Osoba omezená na svobodě má právo zajistit si na vlastní náklady právní pomoc a mluvit s právním zástupcem bez přítomnosti třetí osoby. Za tímto účelem poskytne policista neprodleně nezbytnou součinnost, požádá-li o ni tato osoba.¹⁶

12 Council of Europe. Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT). *Aktualizace standardů CPT ohledně zadržování ze strany policie CPT/Inf(2002)15-part* [dokument pdf]. Str. 4, bod č. 47, odst. 2 [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <http://rm.coe.int/doc/09000016806cd1d8>.

13 čl. 20 odst. 1 závazného pokynu policejního prezidenta č. 159/2009

14 ustanovení § 29 odst. 1 zákona o Policii České republiky

15 Veřejný ochránce práv. *Poznatky ze systematických návštěv policejních cel v roce 2010* [dokument pdf]. Bod č. 17 [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/2010/Policejni_cely_2010.pdf.

16 ustanovení § 24 odst. 4 zákona o Policii České republiky

Z rozhovorů s policisty vyplynulo, že by v případě poskytnutí nezbytné součinnosti při realizaci práva na právní pomoc hledali advokáty a kontakty na ně prostřednictvím internetových vyhledávačů. Takový postup může představovat nežádoucí prodlení. Pro splnění požadavku na poskytnutí nezbytné součinnosti bez prodlení je potřeba využívat policejní intranet obsahující seznam advokátů. Část seznamu s místně dostupnými advokáty a v případě žádosti úplný seznam by měl být zpřístupněn umístěné osobě, aby si vybrala advokáta, kterého by pak příslušný policista vyznamenal.

Doporučuji využívat policejní intranet pro poskytnutí údajů o advokátech.

(7) Připoutání musí být ukončeno v okamžiku, kdy je zřejmé, že osoba jednání nebude opakovat, nejdéle však po uplynutí 2 hodin od okamžiku připoutání.¹⁷

Z dokumentace vedené k panu I. bylo zjištěno, že byl dne 23. listopadu 2016 v 8:15 hodin a 12:30 hodin připoután k poutací lavici na chodbě, jelikož na cele kopal do stolku, čímž poškozoval majetek. Ze záznamu k případu omezení osobní svobody ani z úředního záznamu¹⁸ není však patrný čas, kdy bylo připoutání ukončeno. Z úředního záznamu pouze vyplývá, že pan I. byl opět umístěn do policejní cely v případě připoutání v čase 8:15 hodin po zklidnění a v případě připoutání v čase 12:30 hodin po odstranění ostrých plastových kousků, které byly v cele a představovaly riziko ohrožení zdraví. Policie ČR není schopna v důsledku nedostatečně vedených záznamů doložit, že respektuje dvouhodinovou lhůtu. Připoutání nad dvě hodiny představuje nesprávný úřední postup.

Doporučuji evidovat i čas ukončení připoutání, tak aby bylo patrné, že nebyla překročena zákonná lhůta 2 hodin.

(8) Použití slzotvorného prostředku s ohledem na standardy CPT a rozhodování Ústavního soudu

V dokumentaci pana I. bylo uvedeno, že si stěžoval dne 23. listopadu 2016 v 12:10 hodin na bolest hlavy kvůli možnému vysokému tlaku a tekla mu krev z nosu. Z toho důvodu byla na místo přivolána rychlá záchraná služba Hlučín s lékařem. Pan I. byl ve 12:20 hodin lékařem ošetřen s tím, že je schopen dalšího pobytu v cele. V 12:30 hodin začal pan I. ničit majetek, a to tak, že vytrhl poklop toalety, začal s ním bít o stěnu a dveře a následně poklop rozbil, vyhnul sedák a uvolnil šroub uchycený do podlahy. Policisté ho opakovaně vyzvali, aby od svého jednání upustil, s výstrahou, že pokud tak neučiní, budou proti němu použity donucovací prostředky. Na tyto výzvy pan I. nereagoval a svého jednání nezanechal, a proto proti němu byl použit slzotvorný dočasně zneschopňující prostředek.¹⁹ Bezprostředně poté byl pan I. vyňat z cely, připoután k poutací lavici a vyšetřen stále přítomným lékařem, který uvedl, že pan I. je schopen dalšího umístění v cele a ke zranění nedošlo.

Dle zákona o policii je policista oprávněn použít donucovací prostředek, který umožní dosažení účelu sledovaného zákrokem.²⁰ Upozorňuji však, že CPT ve své zprávě pro Českou

17 ustanovení § 25 odst. 2 zákona o Policii České republiky

18 č. j. KRPT-266298-23/TČ-2016-07-0671-27

19 ustanovení § 52 písm. b) zákona o Policii České republiky; úřední záznam č. j. KRPT-265535-2/ČJ-2016-070612

20 ustanovení § 53 odst. 3 písm. a) zákona o Policii České republiky

republiku uvedl, že „pepřový sprej je potenciálně nebezpečná látka a nesmí se používat v uzavřených prostorách“,²¹ obdobně to CPT uvedl i ve svých standardech.²² Na závěr o nepřipustnosti použití pepřového spreje v uzavřených prostorách odkazuje i Evropský soud pro lidská práva v rozhodnutí Tali proti Estonsku²³ a Ústavní soud.²⁴ Ústavní soud užití slzotvorného spreje posuzoval ve vztahu k cizinci, který se bránil vyhoštění, ale jinak agresivní nebyl. Ústavní soud však nestanovil „jednoznačné pravidlo, zda je použití slzotvorného spreje uvnitř detenčního zařízení zcela vyloučeno“. Ústavní soud také ve výše uvedeném nálezu uvedl, že „nelze totiž na základě nyní posuzovaných skutkových okolností předjímat, zda použití takového plynu nebude za určitých okolností ospravedlnitelné, zejména v případě sebeobranu policistů nebo při ochraně jiných osob před násilím“. Ústavní soud tedy užití slzotvorného spreje v uzavřených prostorách zcela nevyloučil.

S ohledem na princip přiměřenosti, měli policisté nejdříve využít mírnější donucovací prostředek a po neúčinné výzvě, aby pan I. zanechal svého jednání, měli užit hmaty a chvaty.²⁵ Z úředního záznamu nelze dovodit, že by agresivní jednání pana I. dosahovalo takové intenzity, že by užití hmatů a chvatů nebylo dostatečné k jeho zklidnění a že tedy použití slzotvorného spreje bylo nezbytné. Považuji proto za důležité, aby policisté věděli, že při použití slzotvorného spreje v prostorách cely musejí vždy zvážit, zda se jedná o přiměřený, nezbytný a ospravedlnitelný prostředek, který mají použít.

Doporučuji, aby policisté nejprve používali mírnější donucovací prostředek, tj. aby před použitím slzotvorného spreje použili hmaty a chvaty.

(9) O podání léků provede policista zabezpečující ostrahu cely útvaru nebo organizačního článku police, kde je cela zřízena, záznam do informačního systému.²⁶

Pověření zaměstnanci během systematické návštěvy shledali nejednotnou praxi v evidenci podání léků. V případě pana J. byla informace o podání léků uvedena v dokumentu „Záznam k případu omezení svobody“ v části zdravotní záznamy. U prvního podání léku navíc chybí uvedení data.

Naopak v případě pana C. byl údaj o poskytnutí léku zaznamenán v přehledu kontroly cely s uvedením přesného data a času. Tento druhý způsob záznamu podání léku považuji za vhodnější, jelikož je podání léku zachyceno v souvislé chronologické řadě

21 Council of Europe. *Zpráva pro vládu České republiky o návštěvě České republiky, kterou vykonal evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) ve dnech 25. března až 2. dubna 2008* [dokument pdf]. S. 18 [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <http://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168069567a>.

22 Council of Europe. *Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT). Letecká deportace cizích státních příslušníků CPT/Inf(2003)35-part* [dokument pdf]. Str. 3, bod č. 38 [cit. 2017-3-20]. Dostupné z: <http://rm.coe.int/doc/09000016806cd159>.

23 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 13. 2. 2014, Tali vs. Estonia, č. 66393/10, bod 52 a 79. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140785>.

24 nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 860/15 ze dne 27. 10. 2015, dostupné na: <http://nalus.usoud.cz>

25 ustanovení § 52 písm. a) zákona o Policii České republiky

26 čl. 12 odst. 8 závazného pokynu policejního prezidenta č. 159/2009

prostřednictvím elektronického systému. Fakticky znemožňuje zpětné úpravy např. v případě nepodání léku a snaze takovéto opomenutí maskovat.

Doporučuji vést evidenci podání léků dle závazného pokynu policejního prezidenta s tím, aby z evidence bylo možno doložit, že umístěný obdržel léky, které měl naordinovány lékařem, a že je obdržel ve stanovenou dobu.

Podle § 21a odst. 4 zákona o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů Vás žádám, abyste se ke shora uvedenému písemně vyjádřil ve lhůtě 30 dnů od doručení tohoto dopisu. Svá zjištění jsem rovněž zaslala na vědomí řediteli Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje.

Ještě jednou Vám děkuji za poskytnutí veškeré součinnosti.

S pozdravem

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)